

1. Існування в системі здійснення державної влади не трьох (законодавча, виконавча та судова гілки влади), а чотирьох або п'ятьох суб'єктів владних прав-відносин (додатково Президент України та органи місцевого самоврядування), що не вписується в класичну трьохелементну модель принципу розподілу влади.

2. Відсутність чіткого законодавчого розмежування повноважень п'ятьох вищезазначених суб'єктів, наявність дублювання їх повноважень. Досить наочно ця проблема проявляється у випадку подвійного підпорядкування місцевих державних адміністрацій як Кабінету Міністрів України, так і Президенту України (ст.118 Конституції України) [3, 54-55].

Саме на цих проблемах слід зосередитись у процесі реалізації принципу розподілу влади в Україні.

Література:

1. Понур Ю.С. Правова демократична держава, громадянське суспільство і національна ідея: сучасні тенденції в Україні і світі // Збірник наукових праць НДІУ МОН України. – К., «Міленіум» 2004. – Т. III. – С. 494-501.
2. Кулага Е. Органи внутрішніх справ України в системі поділу державної влади / Е. Кулага // Право України.— 2004.— №9.— С.23-24.
3. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
4. Пелих Н. Конституційні засади діяльності міліції в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Н.Пелих.— К., 2002.— С.69.

УДК 340.116(73)(043.2)

Собкова В.В.

старший викладач

Юридичний інститут

Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРАВОВА СИСТЕМА США: ПРАВИЛА ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ

Правова система Сполучених штатів Америки пройшла досить складний шлях свого розвитку та становлення. Існуюча сьогодні правова система Америки почала формуватися в XVII – XVIII ст. із виникненням на території сучасних США перших англійських поселень. Перші незалежні колонії були створені англійцями в Вірджинії (1607 р.), в Плімуті (1620 р.), в Массачусетсі (1630 р.), і Меріленді (1632 р.); колонія Нью-Йорк була заснована голландцями, стала англійською тільки в 1664 р.; колонія Пенсільванія, яка раніше належала шведам, - в 1681 році.[1; 269] Внаслідок англійської колонізації на території сучасних Сполучених штатів Америки в 1722 році було засновано 13 колоній. Англійські колоністи при формуванні власного права за основу брали звичне для себе англійське право, вони принесли з собою і

судове право, і британську правосвідомість, засновану на його дії. Американський професор Л. Фрідмен відзначає: “Колоніальне право було подібне до правової системи, створеної людьми, які зазнали аварії корабля. Воно складалося з трьох частин: відновлених в пам’яті елементів старих англійських законів, законів, створених в результаті нагальних потреб життя в умовах нової країни, і правових елементів, оформлених під впливом релігійних поглядів поселенців (наприклад, пуритаризм в штаті Массачусетс)” [2; 36-37].

Всередині кожної колонії діяли власні статuti, а також по мірі необхідності приймалися законодавчі акти та здійснювались спроби здійснити кодифікацію. Створені в період з 1634 (в Массачусетсі) по 1682 рік (в Пенсильванії) кодекси були примітивними і не мали нічого спільного із сучасною технікою кодифікації. Колоністи досить лояльно відносились до писаного права і не бачили в ньому, на відміну від англійців, небезпеку і загрозу їх правам і свободам. З часом життя в колоніях налагоджується, покращуються економічні відносини, в зв’язку з чим з’являється необхідність в більш досконалому праві. Законодавчі органи були не досить активними і не могли забезпечити суддів правовою базою в повній мірі для прийняття рішень. Отже судді були змушені знову і знову звертатися до права Англії, і пояснюючи англійські норми присяжним, судді часто давали їм своє тлумачення, що вело до формування судової практики, яка відрізнялась від англійської. До кінця XVIII ст. англійське право було визнано більшістю американських колоній.

Правова система США самостійно почала розвиватись з моменту здобуття незалежності Сполученими Штатами Америки в 1776 р. Із проголошенням незалежності США популярною стала ідея самостійного американського права. Війна за незалежність викликала негативне відношення до всього англійського, зокрема і до права, деякі штати заборонили посилатися на англійські судові рішення, які були винесені після 4 липня 1776 року, а також посилатися на коментарі до збірок рішень, звертатись до лекцій чи до інших форм тлумачення загального права. Дія англійського права дозволялась, якщо його норми не суперечили Конституції і прийнятим законам.

Конституція США прийнята у 1787 році була рушійною силою для розвитку США. Вона закріпила основи державного і суспільно-політичного ладу. Конституція США створює основи побудови і діяльності всіх державних і суспільно-політичних інститутів, є юридичним фундаментом, на якому будується правова система США і правові системи всіх штатів [3; 57].

Історично склалось так, що на території США існує не єдина національна система, а 50 систем штатів і одна загально федеральна. Американська система судів включає в себе федеральні суди та суди штатів, які в межах своєї юрисдикції розглядають справи і створюють прецеденти.

Необхідно зауважити, що в правовій системі США паралельно існують два джерела (форми) права – законодавчі акти, що приймаються Конгресом США і легіслатурами штатів, і норми прецедентного права. За всю історію США взаємовідносини цих форм права піддавались змінам. Федеративний характер

правової системи вплинув і на правило прецеденту. Так, Верховний суд США і верховні суди штатів не зобов'язані дотримуватися власних рішень і можуть змінювати свою практику. До того ж, правило прецеденту відноситься до компетенції штатів і діє у межах судової системи відповідного штату [4; 468].

Розглядаючи правову систему США необхідно відмітити, що трансформаційні процеси та інтеграційні зв'язки, завдяки яким відбувалося становлення та розвиток даної системи мають не лише теоретикокомпаративістське, але й практичне значення. Сьогодні в сучасному світі між різними правовими системами відбуваються процеси зближення, що робить можливим запозичення прогресивних елементів кожної з них. Закріплені в Конституції США основи побудови системи юридичних джерел (верховенство Конституції, розгляд закону як основного джерела) де в чому перекликаються з правом України. Останнім часом досить активно обговорюється думка про можливість у майбутньому входження судового прецеденту до системи джерел (форм) українського права [5; с. 299],[6; с. 80], [7, 22].

На нашу думку, американський досвід застосування прецеденту як джерела права, зважаючи на наявність писаної конституції, численного і в деякій мірі систематизованого законодавства, інституту судового конституційного контролю і активної діяльності судів по тлумаченню законів, може бути корисним в певній мірі і для України.

Література

1. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности. – М., 2003. – 400 с.
2. Фридман Л. Введение в американское право: Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1993. – 286 с.
3. Кравчук М.В. Правовая система США. – К.: Нора-Друк, 2004. – 136 с.
4. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства. – М.: Норма, 1999. – С.552.
5. Малишев Б.В. Судовий прецедент у правовій системі Англії. – К.: Практис, 2008. – 344 с.
6. Пархоменко Н.М. Стан та перспективи розвитку системи джерел права України // Правова держава: Щорічник. – К.: Вид. Дім Ориджиналс, 2000. – Вип. 11. – С. 76-89.
7. Куц Г. Застосування норм Європейської конвенції та прецедентної практики Європейського суду з прав людини судами України // Право України. – 2002. – № 2. – С. 18-24.